جہانِ حیوانات

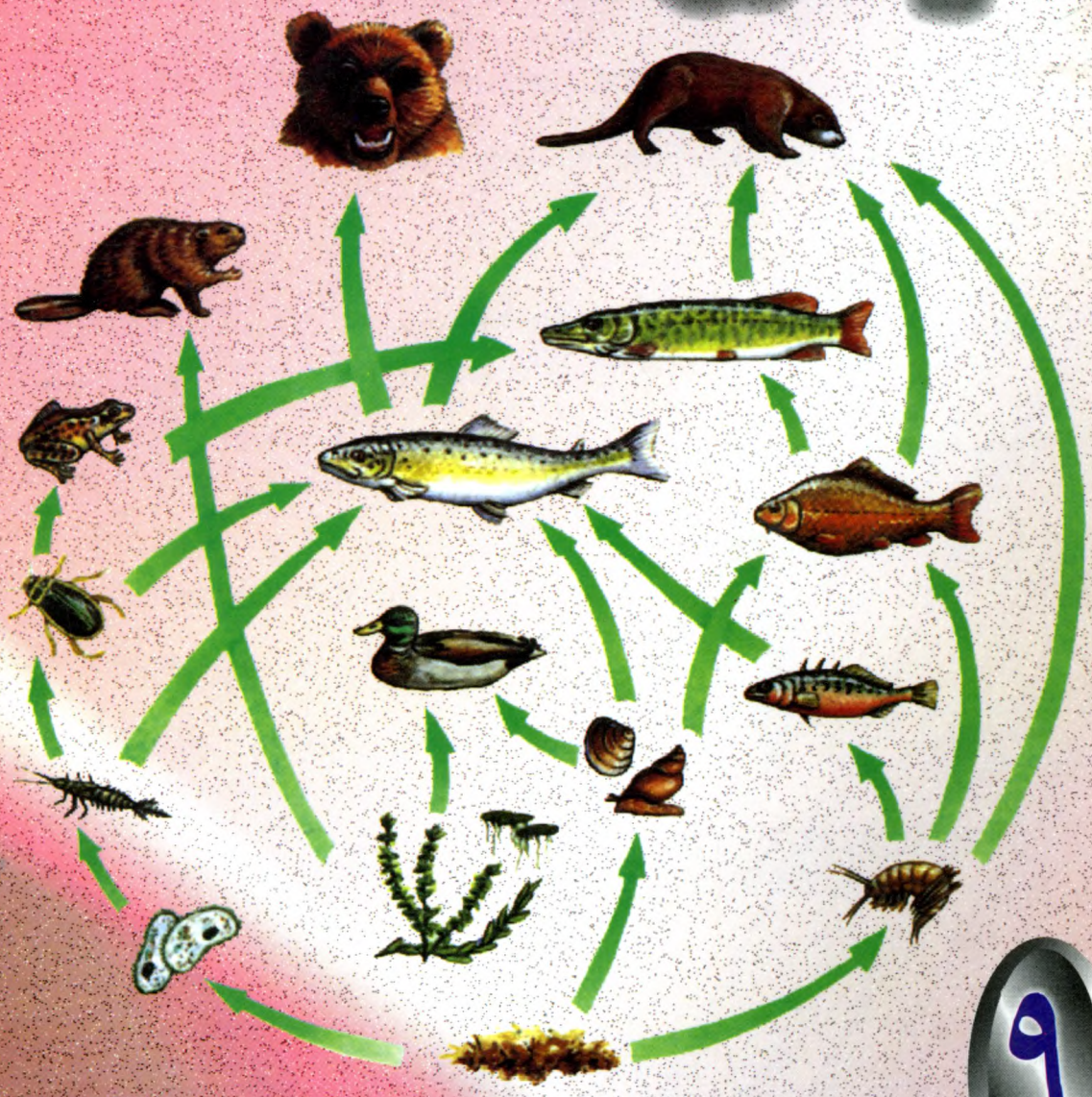

۹

انسٹیٹیوٹ تعلیمی و آموزشی سنائی

مشخصات کتاب

نام کتاب : جهان حیوانات

مدیر مسئول : سید فاروق یعقوبی

نویسنده : احمد فرید عارفی

گرداننده ء کمپیوتر : میرویس رامکی

ناشر : انستیتیوت تعلیمی و آموزشی سنایی

طبع اول

تاریخ طبع : دسمبر ۲۰۰۰- قوس ۱۳۷۹

تعداد طبع : ۶۰۰۰ جلد

(۵۰۰۰ جلد به کمک مالی US-BPRM

از طریق IRC/UGP)

تمام حقوق این کتاب برای انستیتیوت تعلیمی و آموزشی سنایی محفوظ است.

آدرس : خانه ء نمبر F-10-A، رحمان بابا رود، یونیورستی تاون، پشاور، پاکستان

تیلفون : ۸۴۲۱۶۵ - ۹۱ ۴۱۸۳۱ + ۹۲ +

پست الکترونیکی : ***dalili@brain.net.pk***

PROPERTY OF
ACKU
11994

جهان حیوانات

نویسنده: احمد فرید عارفی

PROPERTY OF
ACKU

تاریخ طبع

دسمبر ۲۰۰۰ مطابق قوس ۱۳۷۹

بسم الله الرحمن الرحیم

مقدمه

اداره‌ء انستیتیوت تعلیمی و آموزشی سنائی افتخار دارد که به سلسله‌ء نشر و پخش کتب و آثار تعلیمی و تربیوی خویش، اینک دست به چاپ اثر حاضر زده و آنرا به زیور طبع میآراید. این اثر به همت نویسنده‌ء جوان کشور برادر احمد فرید (عارفی) به رشته‌ء تحریر در آمده و تفاوت عمده‌ء آن با سائر کتب منتشره این سلسله این است که در اثر حاضر ضمن جنبه های تعلیمی و تربیوی، که در حقیقت اهداف عمده‌ء این مرکز را تشکیل میدهد، به جنبه‌ء معلوماتی آن نیز عطف توجه صورت گرفته و در آن سعی به عمل آمده است تا معلومات وسیع و همه جانبه در مورد خزندگان و پرندگان مختلف با استفاده از روش سوال و جواب به شیوه‌ء خیلی ها ساده و عام فهم مطرح گردد.

لذا در حقیقت میتوان از این اثر هم به عنوان یك کتاب معلوماتی و هم به عنوان یك مد خیلی ها خوب درسی استفاده نمود. ضمناً انتخاب تصاویر مطابق متن این اثر در مجموع خوانندگان و خصوصاً اطفال و نوجوانان را زود تر به درك مطالب رسانیده و سیستم مقایسوی تصاویر آن مطالب حاوی کتاب را به شکل بهترآن ذهن نشین خوانندگان می سازد. در اخیر انستیتیوت تعلیمی و آموزشی سنائی امیدوار بر آنست تا با نشر و پخش سلسله های بعدی همچو آثار مفید و سودمند گامی را در راستای آموزش و پرورش نسل جوان کشور برداشته و از این طریق رسالت خویش را در مقابل ملت و جامعهء ستمدیدهء خویش ایفاء نماید.

و من الله توفیق

سید فاروق یعقوبی

معاون انستیتیوت تعلیمی و آموزشی سنائی

تمام شاگردان بی صبرانه انتظار زنگ تفریح را می کشیدند تا بر اساس وعدهء استاد بیولوژی برای اولین بار به سیر علمی بروند.

بلآخره با نواختن زنگ تفریح انتظار همه به پایان رسید و معلم صاحب مضمون بیولوژی داخل صنف شده و بعد از سلام و علیك و احوالپرسی با شاگردان چنین به سخنانش ادامه داد: شاگردان عزیز! طوریکه روز گذشته به شما گفته بودم چون مضمون بیولوژی برای شما یك مضمون نو است لذا به خاطر آشنائی شما با حیوانات مختلف و خواص آنها، اینك امروز ما و شما بطرف باغ وحش رفته و در آنجا معلومات مختلفهء را راجع به حیوانات گوناگون حاصل خواهیم نمود. لذا خواهش من از شما این است که بصورت منظم دو دو نفر باهم فیل شده و بدون سرو صدا حرکت نموده و در سرك عمومی نیز متوجه باشید. علاوتاً در وقت عبور کردن از سرك قوانین ترافیکی را رعایت کرده و خیلی ها به احتیاط و دقت از سرك بگذرید. ضمناً اگر در مورد حیوانات مختلف سوالی داشته باشید با خود یادداشت نموده و از نفر مسؤل باغ وحش که قبلاً من از وی در این مورد وقت گرفته و همرایش صحبت نموده ام، بپرسید.

با ختم سخنان معلم صاحب همه، شاگردان بصورت منظم به طرف باغ وحش حرکت نمودند و زمانیکه نزدیك دروازه دخولی باغ وحش رسیدند نفر مسؤول آنجا از شاگردان و معلم صاحب استقبال نموده و بعد از خوش آمدید گفتن و همه،آنها را رهنمائی نمود تا اول از بخش خزندگان و مار ها دیدن نمایند.

تمام شاگردان در قدم اول از بخش مار ها و سائر خزندگان دیدن نمودند که خیلی ها برایشان جالب و دیدنی بود. در این وقت نفر مسؤول از شاگردان خواهش نمود، تا به آهستگی در بین همین صالونی که قرار داشتند گشت و گزار نموده و از چارت ها و عکس های گوناگون حیوانات مختلفه و خزندگانی که بروی دیوار های صالون نصب شده بود دیدن کرده و اگر سوالی داشته باشند می توانند بپرسند. احمد با شنیدن این خواهش از استاد بیولوژی اجازه خواسته و چنین پرسید:

سوال:- ببخشید چرا این ها را خزندگان می گویند؟

جواب:- این حیوانات را بخاطری خزنده می گویند که در وقت حرکت بروی سینه راه رفته و به اصطلاح می خزند.

سوال:- ببخشید در جهان خداوند چند نوع خزنده را خلق نموده است؟

جواب:- تا حال تقریباً ۶۰۰۰ نوع خزنده شناسایی گردیده است که شامل ٤ گروپ می گردند:

۱ - مارها و چلپاسه ها

۲- نهنگ ها و تمساح ها

۳- سنگ پشت ها

۴- سوسمار های بزرگ

عکس های این خزندگان نیز در این چارتی که در روی دیوار نصب است، نشان داده شده است.
بعداً فرد مذکور به چارتی اشاره نمود که بروی دیوار نصب شده بود.

با سوال نمودن احمد سایر شاگردان نیز تشویق شده و آهسته آهسته شروع به سوال نمودن کردند. در این وقت محمود شاگرد دیگر این صنف چنین پرسید:

سوال:- دراز ترین مار دنیا چقدر طول دارد؟

نفر مسؤول با نشان دادن تصویر دیگری که در آن یك مار با یك موتر سرویس دیده میشد چنین علاوه نمود:

جواب:- بزرگترین مار دنیا که در مناطق افریقایی زندگی می کند،در حدود (۱۰.۲٦m) یعنی ده متر و بیست و شش سانتی متر طول داشته و نسبت به یك موترِ سرویس دراز تر می باشد.

خالد شاگرد دیگری با استفاده از موقع چنین پرسش نمود:

سوال:- ببخشید آن مار بزرگی که درآنطرف شیشه است،(اشاره به طرف مار) بروی پوست آن یك پوش پلاستیك مانند دیده می شود این برای چیست؟

فرد منزول با نزدیك شدن به طرف خانه، شیشه ایکه مار در آنجا قرار داشت چنین

جواب داد:

مار ها و چلپاسه ها دراوقات مختلفه سال با بزرگ شدن جسامت شان پوست نوی را بدور وجودشان تشکیل داده و پوست سابقه شان به قسمی که شما این مار را می بینید به شکل ورقه های نازك پلاستیك مانند از وجود شان جدا می شود. و این مار نیز در حال پوست دادن می باشد.

ضمناً موضوع مهم دیگر در ارتباط به مار ها و چلپاسه ها عبارت اند از تغیر نمودن رنگ آنها است که این خصوصیت در همه، مار ها و چلپاسه ها موجود نبوده صرفاً یك نوع مخصوص مار نصواری دشتی که دارای خال سیاه نیز است و یك نوع چلپاسه سبز جنگلی که آن نیز دارای خال های سیاه است، این خاصیت را داشته که در حال خطر رنگ شان را تغیر داده و همرنگ زمینی که بروی آن قرار دارند، میسازند. این دو نوع را در تصویری که به دیوار مقابل نصب است شما نیز دیده می توانید.

با ختم شدن سخنان مسؤول باغ وحش، وحید شاگرد دیگری از وی چنین پرسید:

سوال:- آیا این خزندگان یعنی مار ها و تمساح ها وغیره برای انسان ها هم ضرر می رسانند یا خیر؟

جواب:- بلی اکثر اینها خیلی ها خطرناك بوده و حتی باعث مرگ انسانان نیز می گردند از جمله قرار راپورهای ملل متحد سالانه از (۵۰۰۰۰ - ۱۰۰۰۰۰) نفردر جهان در اثر مار گزیدگی صدمه می بینند و ضمناً بیشتر از ۱۰۰ نفر توسط یك نوع مخصوص کروکودیل که بنام "کروکودیل آب شور" معروف است کشته می شوند. علاوه بر اینها بعضی از انواع دیگر خزندگان نیز خیلی ها مضر بوده و باعث مرگ انسانان میگردند.

در این جریان حارث شاگرد دیگری با دیدن تصاویر خزندگانی که در حال شکار کردن بودند چنین سوال نمود که:

سوال:- این خزندگان چه میخورند و چطور غذایی خود را آماده می سازند؟

جواب:- اکثر خزندگان گوشت خوار بوده و غذای شان را از طریق شکار نمودن سایر حیوانات بدست آورده و هر کدام شان به اشکال مختلف شکار شان را آماده، خوردن می سازند. به طور مثال مار (بوا) که در افریقا بیشتر وجود دارد خود را به دور شکار خود می پیچاند تا استخوان های آنرا شکستانده و آنرا خورد و خمیر بسازد و بعداً از آن استفاده کند.

تمساح ها و کروکودیلها اول شکار شانرا توسط دندان های تیز شان پارچه نموده و بعداً آنرا می خورند و عده ای دیگری از خزندگان دراثر زهر موجود در وجود شان اول شکار شان را از پا انداخته بعداً آنرا می خورند.

در این جریان معلم صاحب به یك تصویر بزرگی که در دیوار مقابل نصب بود اشاره نموده و رو به شاگردان کرده و:

- این مار کوبرا است که در حال حمله می باشد.

سوال:- احمد دوباره پرسید که معلم صاحب کوبرا چه قسم مار است؟

جواب:- کوبرا یک نوع مار مخصوص است که در امریکا و هندوستان بیشتر موجود بوده و زمانیکه بالای طعمه و یا دشمن در حالت حمله قرار می گیرند، این حالت را به خود گرفته ،و دشمن را توسط گزیدن و داخل کردن زهر خود از پا درمی آورند.

سوال:- پس زهری ترین مار جهان هم همین کوبرا است یا چطور؟

جواب:- نخیر زهری ترین مار خشکه جهان بنام (تایپن) یاد شده که در شمال شرق "آسترالیا" و "گینی" جدید موجود بوده که خیلی ها زهر زیاد و قوی دارد. طوری که یکبار زهر آن برای کشتن (۱۲۵ . ۰۰۰) موش کفایت می کند.

زهری ترین مار بحری جهان بنام (هایدروفیس) یاد شده و این مار در آبهای دریای "تیمور" در شمال غرب آسترالیا زندگی نموده که زهر آن (۱۰۰) چند قوی تر نسبت به مار (تایپن) میباشد.

سوال:- آیا مار ها هم استخوان دارند یا خیر؟

جواب:- بلی تمام مار ها دارای استخوان اند و استخوانهای شان خیلی ها نرم بوده و خاصیت پیچ و تاب خوردن و قات شدن به هر سو را دارا اند.

در این جریان حمید شاگرد دیگری از فرد مسؤول باغ وحش چنین سوال کرد که:

سوال:- آیا مار ها زهر شان را به وجود دشمن شان توسط نیش های شان انتقال میدهند یا چطور؟

جواب:- نخیر، مارها توسط نیش زدن نی بلکه توسط گزیدن و دندان گرفتن زهر را به وجود دشمنان شان انتقال می دهند. زیرا آنها در الاشه، بالای شان دارای یکنوع دندان های مخصوصی اند که این دندان ها از طریق یك کانال یا نل نازك به کیسه، زهری شان ارتباط داشته و در جریان گزیدن دشمن، از همین کیسه زهر را از طریق دندان های مخصوص شان به وجود دشمن انتقال میدهند تا او را از پا در آورند. دراین موقع متین شاگرد دیگری چنین پرسید:

ببخشید آیا این راست است که در جمع خزندگان سنگ پشت ها خیلی ها عمر طولانی دارند یا خیر؟

جواب:- بلی سنگ پشت ها در جمله خزندگان خیلی ها زیاد عمر کرده و اکثر آنها تا به (۱۵۰) سال عمرمی کنند، و در این صفحه شما عکس های این نوع سنگ پشت ها را نیز دیده می توانید، و بعداً به همه شاگردان تصاویر مختلفه، سنگ پشت ها را نیز نشان داد.

- ببخشید خزندگان چطور چوچه میدهند؟
- اکثر خزندگان به شمول مارها، چلپاسه ها، تمساح ها، سنگ پشت ها و کروکودیل ها از طریق تخم گزاری تولید نسل کرده و چوچه میدهند. یعنی اول تخم میدهند بعداً همان طوری که از تخم مرغ بعد از زمان معین آن چوچه اش بیرون می شود، از اینها نیز همین قسم میباشد.
- در هر بار یك مار چند چوچه میدهد؟
- این موضوع مربوط به نوعیت مار میباشد. عده ای زیادی از مار ها در یکبار تخم گزاری شان از ٦٠ الی ١٠٠ چوچه را ببار آورده می توانند.

با ختم این سخنان فرد مسؤول از معلم صاحب و شاگردان تقاضا نمود تا به طرف بخش پرندگان حرکت نموده و خود پیشاپیش همه را به آنطرف رهنمائی نمود.

با رسیدن به بخش پرندگان و دیدن انواع و اقسام پرندگان مختلفه که در قفسه های زیبا و بزرگی قرار داشتند، همه، شاگردان خیلی ها لذت برده و یکی به دیگر رنگ های مرغوب و دیدنی پرندگان رانشان داده و از دیدن آنها اظهار تعجب می کردند. در جریان گشت و گزار شاگردان در چار اطراف قفسه های پرندگان، سوالات زیادی بفکر شان خطور نموده و همه منتظر بودند تا برای شان موقع سوال نمودن پیدا شود . بلاخره معلم صاحب از شاگردان خواهش نمود تا اگر در ارتباط به این بخش سوالی داشته باشند از فرد مسؤول پرسان نمایند.

در این وقت صدیق یکتن دیگر از شاگردان با نزدیك ساختن خود به فرد مسؤول از وی چنین پرسید که:

سوال:- در جهان تا فعلاً چند نوع پرنده شناخته شده است؟

جواب:- تا اکنون اضافه تر از (۹۰۰۰) نوع پرنده مختلف در جهان شناسائی شده است، که به (۲۸) گروپ مختلفه تقسیم شده اند.

بعداً از دفتر کارش کتابی را خواست که همه در مورد پرندگان بوده و عکس های رنگه، پرندگان مختلف در تمام صفحات آن دیده می شد. وی عده ای از این تصاویر را به شاگردان نشان دادو ضمناً در مورد صفحه ای که در آن تصاویر ۲۸ نوع پرنده، مختلف دیده می شد چنین گفت: در این صفحه شما یك یك پرنده را به نمایندگی از هر گروپ ۲۸ گانه دیده می توانید.

AUK
11994

سوال:- آیا پرندگان هم زهر دارند یا خیر؟

جواب:- نخیر به غیر از یك نوع پرنده که بنام «پرنده زهری» یاد می شود و در کشور "گینی" جدید زندگی می نماید سایر پرندگان زهری نبوده و از این لحاظ خطری برای انسان ها ندارند. قابل تذکر است که جلد و پر "پرنده، زهری" که قبلاً ذکر شد دارای یك نوع زهر مخصوصی است که برای انسان ها خطرناك می باشد. و بعداً تصویر این پرنده را نیز برای شاگردان نشان داد.

عبدالرزاق یکتن دیگر از شاگردان چنین پرسید که: در جمله، پرندگان بزرگترین پرنده جهان کدام است؟

جواب:- بزرگترین پرنده، کره زمین شتر مرغ است که بیشتر در مناطق شمال و شرق افریقا و استرالیا زندگی نموده و بلندی آن به دو متر و هفتاد سانتی متر (۲.۷m) متر میرسد.

ضمناً به خاطر باید داشته باشید که بزرگترین تخم در جمع پرندگان نیز مربوط همین شتر مرغ می شود که در حدود (۲۰ cm) طول داشته و وزن آن الی یک کیلو و ششصد و پنجاه گرام (۱.۶۵۰ Kg) میرسد. و شما میتوانید تصویر این تخم را در این کتاب ببینیید که با یك تخم عادی مقایسه شده است. (بعداً عکس این تخم را نشان داد.)

در این جریان شفیق شاگرد دیگری چنین سوال نمود که:

ببخشید: پس این پرنده با این بزرگی چطور در هوا پرواز می کند؟

جواب:- این پرنده در هوا پرواز کرده نتوانسته و بروی زمین زندگی می کند و این را نیز باید بدانید که سرعت دوش شتر مرغ در روی زمین خیلی ها زیاد بوده یعنی تا (۷۲ km/h) میرسد. یعنی در یك ساعت می تواند ۷۲ کیلومترمسافه را طی کند.

عثمان شاگرد دیگری چنین پرسید:

از لحاظ زود پرواز کردن تیز ترین پرنده کدام است؟

جواب:- از لحاظ سرعت پرواز،سریع ترین پرنده باز بوده که سرعت آن (۱۸۰ km/h) میباشد. یعنی در یك ساعت میتواند الی یك صدو هشتاد کیلو متر مسافه را طی نماید.

سوال:- ببخشید آیا باز بالهای بزرگ دارد که این قدر تیز پرواز می کند یا چطور؟

جواب:- نخیر از لحاظ بزرگ بودن طول بالها، دراز بال ترین پرنده، در جهان بنام (ویندرنگ البتروس) یاد شده که طول بالهای آن از یك بال الی بال دیگر به ۳ متر و ٦٠ سانتی متر میرسد ، یعنی تقریباً معادل به طول یك موتر تیز رفتار است. اما سرعت پرواز آن خیلی ها کم بوده لذا سرعت پرواز باز با سایر پرندگان مربوط طول بال های شان نبوده بلکه به قوت و نیروی شان و خواص طبیعی شان ارتباط دارد. بعداً از همان کتاب دو تصویر یکی از همان پرنده ای را که دارای طویل ترین بالها بود و دیگر تصویر باز را برای همه نشان داد.

با ختم شدن سخنان نفر مسؤول باغ وحش معلم صاحب به ساعت خود دیده و رو به شاگردان چنین گفت:

چون وقت ما و شما پوره شده است لذا مجبور استیم تا دیدن از سایر بخش های باغ وحش را به آینده گذاشته و دوباره به طرف مکتب حرکت نمائیم. لذا اگر سوالی نداشته باشید از مدیر صاحب باغ وحش اجازه گرفته و همه بطرف مکتب حرکت می نماییم. بعداً معلم صاحب از نفر مسؤول باغ وحش تشکری نموده و با وی خدا حافظی کرد و تمام شاگردان نیز ضمن قول دادن با وی از او تشکری کرده و خدا حافظی کردند.

باغ وحش کابل

در جریان راه باغ وحش الی مکتب همهء شاگردان از جهان عجیب خزندگان و پرندگان یاد آوری نموده و از این سیر علمی شان خیلی ها لذت برده و ازینکه معلومات زیادی را نیز کسب کرده بودند خیلی ها اظهار خوشی می نمودند. بمجرد رسیدن به مکتب معلم صاحب برای شاگردان به قسم کارخانگی وظیفه دادند تا تمام معلوماتی را که از این سفر کسب نموده بودند در کتابچه های شان نوشته و فردا با خود بیاورند. در اخیر همهء شاگردان از معلم صاحب تشکری کرده و از وی تقاضا نمودند تا در آینده نیز آنها را برای سفر علمی به باغ وحش ببرد تا در مورد سایر حیوانات نیز معلومات مفید و سودمندی را دریابند.

PROPERTY OF ACKU 11994

Jahan Haiwanat
(World of Animals)

Published by	:	Sanayee Institute of Education And Learning(SIEAL)
Editor-in-Chief	:	Sayed Farooq Yaqoobi
Author	:	Ahmad Farid Arifi
Composed by	:	Mirwais Ramaki

First Edition

Publishing Date	:	December, 2000
Number of Copies	:	6000 (5000 Copies Financed by US-BPRM Through IRC/UGP)

Address	:	Bungalow # F-10-A, Rahman Baba Road, University Town Peshawar -Pakistan
Telephone	:	+92 +91 842165 - 41831
E-mail	:	***dalili@brain.net.pk***

All rights reserved to SIEAL

انستیتو تعلیمی و آموزشی سنائی